

Kontrola podmiotów odbierających odpady komunalne + wzory do pobrania

Przejdź do produktu na [**ksiegarnia.beck.pl**](https://ksiegarnia.beck.pl)

Wstęp

Kontrola jest procesem przynależnym do wszystkich dziedzin życia człowieka. Jest zatem właściwa wszelkim przejawom zorganizowanych działań bez względu na to, czy organizatorem objętych kontrolą stosunków społecznych jest podmiot państwowy, samorządowy, społeczny, czy też obywatel jako podmiot prywatny. Kontrolą prawną jest ta część kontroli, która jest uregulowana przepisami prawa. W doktrynie prawa administracyjnego przez kontrolę rozumie się: badanie zgodności stanu istniejącego ze stanem postulowanym, ustalanie zasięgu i przyczyn rozbieżności, przekazanie wyników tego ustalenia, a czasem i wynikających stąd dyspozycji, zarówno podmiotowi kontrolowanemu, jak i podmiotowi organizacyjnie zwierzchniemu¹.

Z dniem 6.9.2019 r. wszedł w życie przepis art. 9u ust. 1a CzystGmU nakładający na wójta, burmistrza lub prezydenta miasta obowiązek prowadzenia kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów ustawy – z częstotliwością co najmniej raz na dwa lata. Mimo że brak realizacji tego obowiązku jest zagrożony administracyjną karą pieniężną od 500 zł do 5000 zł (art. 9z ust. 6 CzystGmU), problem z prowadzeniem kontroli, a także ich jakością, pozostaje aktualny.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska w sprawozdaniu z przeprowadzonego ogólnopolskiego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów CzystGmU² wskazał brak kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jako jedną z ułomności systemu. Według danych GIOŚ z obowiązku prowadzenia kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne z terenu gminy, udokumentowanych protokołem z kontroli, w latach 2013–2019 wywiązał się tylko niewielki odsetek gmin objętych cyklem kontrolnym. W 2013 r. działania takie podjęło ok. 9% skontrolowanych gmin, w 2014 r. – ok. 19% gmin, w 2015 r. – ok. 17%, w 2016 r. – ok. 20%, w 2017 r. – ok. 21%, w 2018 r. – ok. 18%, natomiast w 2019 r. – ok. 19% skontrolowanych gmin³.

Od kilku lat również NIK negatywnie ocenia funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami, w tym gospodarki odpadami komunalnymi, a także skuteczność sprawowanego nad nim nadzoru i kon-

¹ J. Boć (red.) *Prawo administracyjne*, Wrocław 2000, s. 357, (w:) M. Jachimowicz, *Przestępstwo zakłócania kontroli* (art. 225 k.k.), Prokuratura i Prawo 2008, Nr 7–8, s. 39–55 [zob. J. Boć (red.), *Prawo administracyjne*, Wrocław 2000].

² Raport z przeprowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska w 2020 r. ogólnokrajowego cyklu kontrolnego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Warszawa 2021, <https://www.gov.pl/web/gios/rok-2021> (dostęp: 20.10.2025 r.).

³ Tamże.

troli. Najwyższa Izba Kontroli w trakcie kontroli⁴ w okresie objętym kontrolą (2018 do dnia zakończenia czynności kontrolnych, w kontrolowanych jednostkach z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed lub po tym okresie) stwierdziła, że spośród 16 kontrolowanych gmin w 2 nie przeprowadzono kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne zgodnie z wymogami art. 9u CzystGmU. Z kolei w imieniu 2 gmin obowiązek kontroli realizowały związki gminne. W 3 gminach nie prowadzono kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne w latach 2018–2020, z czego jedna z gmin nie przeprowadziła w latach 2020–2023 (do 23.10.2023 r.) kontroli przedsiębiorstwa odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości w zakresie wypełnienia przez niego obowiązków wynikających z przepisów CzystGmU, podczas gdy podmiot ten odbierał z terenu gminy odpady od 2020 r. W kolejnej gminie stwierdzono, że pracownik urzędu gminy nie sporządził protokołów kontroli z czynności przez niego wykonywanych, co było niezgodne z art. 380 PrOchrŚrod oraz przypisanym mu zakresem obowiązków służbowych.

W Raporcie NIK wskazano na dwa szczególne przypadki związane z brakiem realizacji obowiązku prowadzenia kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, tzn.:

- 1) w jednej z gmin w okresie od 2018 r. do 2023 r. nie przeprowadzono kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, a kierownik referatu wyjaśniła, że nie miała czasu się tym wcześniej zajmować, ponieważ inne zadania były ważniejsze i pilniejsze;
- 2) w drugiej z gmin w latach 2020–2023 nie prowadzono kontroli przestrzegania przepisów CzystGmU przez podmioty wpisane do RDR i odbierające odpady; według burmistrza przyczyną braku kontroli był brak skarg na funkcjonowanie tych podmiotów; nadzór nad ich działalnością ograniczał się do jej monitorowania, bez sporządzenia jakichkolwiek dokumentów z tego zakresu, np. protokołów czy notatek służbowych.

Podczas kolejnej kontroli obejmującej lata 2016–2021⁵ NIK stwierdziła, że spośród skontrolowanych 23 gmin i 2 związków międzygminnych w 4 jednostkach w ogóle nie prowadzono kontroli podmiotów odbierających lub odbierających i zagospodarowujących odpady komunalne. W okresie objętym kontrolą w jednej gminie przeprowadzono tylko oględziny PSZOK. W innej gminie tylko raz zlecono weryfikację odbioru odpadów z 4 rejonów osobie zatrudnionej na stanowisku kierowcy. W kolejnej gminie wykazano, że mimo przeprowadzenia kontroli PSZOK i potwierdzenia, że podmiot świadczący usługi wywiązywał się z obowiązku wyposażenia mieszkańców w worki i pojemniki, nie prowadzono kontroli sposobu odbierania odpadów selektywnie zbieranych (w tym możliwości ich dalszego przetworzenia) oraz sposobu zagospodarowania odpadów komunalnych odbieranych i zbieranych od mieszkańców z wykorzystaniem danych z monitoringu pojazdów. Ponadto w 13 kontrolowanych gminach i 3 związkach gmin weryfikowano dane i informacje zawarte w sprawozdaniach rocznych składanych przez podmioty odbierające i gospodarujące odpadami komunalnymi. W 2 gminach nie skorzystano z możliwości określonej w art. 9p ust. 1 CzystGmU i nie zażądano dokumentów źródłowych stanowiących podstawę do sporządzenia ww. sprawozdań, tzn. dokumentów ewidencji odpadów, faktur, kwitów wagowych. W 2 gminach sprawozdania te były weryfikowane nierzetelnie.

Analiza wyników prowadzi do wniosku, że kontrola jest obszarem wymagającym szczególnego podejścia. W przypadku kontroli prowadzonych przez gminy na podstawie art. 9u CzystGmU konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zwiększenia ich skuteczności, co w efekcie po-

⁴ Informacja o wynikach kontroli: Działania organów administracji publicznej na rzecz zapobiegania powstawania odpadów i zapewnienia recyklingu, KSI.430.7.2024, nr ewid. 104/2024/P/23/039/KSI, : <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/23/039/> (dostęp: 20.10.2025).

⁵ Informacja o wynikach kontroli: Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi i poużytkowymi oraz transgraniczne przemieszczanie odpadów, KSI.430.005.2021, nr ewid. 117/2021/P/20/045/KSI, <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/20/045/> (dostęp: 20.10.2025).

winno przełożyć się na poprawę jakości systemu gospodarki odpadami komunalnymi w gminach. Do głównych nieprawidłowości w zakresie kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, mających wpływ na skuteczność prowadzonego nadzoru nad systemem, można zaliczyć:

- 1) brak rzetelnego zapoznania się z obowiązującymi przepisami, zarówno dotyczącymi obowiązków wynikających z CzystGmU i aktów wykonawczych podlegających kontroli, jak i przede wszystkim przepisów regulujących procedurę kontroli oraz określających uprawnienia organów kontroli, tzn. PrPrzed i PrOchrŚrod;
- 2) niewłaściwe określenie zakresu kontroli, programu kontroli i planu czynności kontrolnych, co prowadzi do braku usystematyzowania działań, niepełnej weryfikacji lub całkowitego braku sprawdzenia realizacji obowiązków dotyczących kontrolowanego podmiotu;
- 3) niewłaściwe dokumentowanie czynności kontrolnych oraz gromadzenie dowodów naruszeń, co obniża efektywność działań organu, w szczególności podejmowanych po zakończeniu kontroli, i powoduje nieskuteczność nakładanych sankcji;
- 4) niewłaściwa interpretacja przepisów w zakresie kar i sankcji, nieprawidłowości w ustalaniu wymiaru kar administracyjnych (które mogą być nieproporcjonalne), a także niepodejmowanie działań pokontrolnych.

Skuteczna kontrola nie tylko chroni interesy mieszkańców i środowiska, lecz także wspiera transparentność i legalność działalności przedsiębiorców zajmujących się odbiorem odpadów. W związku z potrzebą uporządkowania oraz ustandaryzowania zasad prowadzenia czynności kontrolnych i działań pokontrolnych, do których organy samorządowe są uprawnione na podstawie art. 379 PrOchrŚrod, w niniejszym poradniku omówiono zakres praw i obowiązków wójta, burmistrza oraz prezydenta miasta podczas realizacji zadań wynikających z art. 9u CzystGmU. Dodatkowo, w celu ułatwienia podejmowania czynności w trakcie oraz po zakończeniu działań kontrolnych u podmiotu odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, przygotowano wzory dokumentów. Przytoczono również przykłady orzeczeń sądów administracyjnych dotyczące konkretnych przypadków, co stanowi dodatkowe wsparcie w zrozumieniu skomplikowanego prawnego systemu kontroli.

Anna Popławska

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl